

סיוע לעמותות וארגונים חברתיים בישראל בעקבות משבר הקורונה

החברה האזרחית מהווה תפקיד מרכזי בחוסנה של מדינת ישראל בכלל ובהבטחת שירותים חברתיים בפרט. משבר הקורונה יחד עם תקנות שעת החירום שכוננו מהווים השפעה רחבת היקף וחסרת תקדים על המשק כולו, לרבות על העמותות והארגונים החברתיים שמהווים תפקיד מכריע בקיום וחיזוק החברה הישראלית: שירותים חברתיים רבים הוקפאו, פעילויות רבות בוטלו ועל פי הערכה של מנהיגות אזרחית - ארגון הגג של החברה האזרחית בישראל, כ-50% מעובדי המגזר השלישי בישראל הוצאו עד כה לחל"ת ו-25% ארגונים הפסיקו פעילות.

היקף הפגיעה הנרחב של המשבר מתגלה בימים אלו ומחייב מענה מקיף, מהיר ומשמעותי, אשר יסייע לעמותות לשרוד את השלכות המשבר, ויבטיח המשך אספקה תקין ורציף של שירותים חברתיים חיוניים, הניתנים לאוכלוסיות הפגיעות ביותר בחברה הישראלית. ע"מ להבין את גודל האתגר מולו העמותות ניצבות, חשוב לציין כי המשבר "תפס" עמותות רבות בישראל בקשיים כלכליים לאחר שנה ללא ממשלה נבחרת ובשל כך ללא תקציב ממשלתי מאושר.

מאז פרוץ המגיפה, משרד ראש הממשלה קיים התייעצות מתמדת עם ארגונים חברתיים, קרנות פילנתרופיות וכן דיאלוג מתמשך עם מנהיגות אזרחית (ארגון הגג המייצג את העמותות ישראל). כתוצאה מעבודה מתמדת ודרישת הארגונים החברתיים ליצירת מענים מצד הממשלה, כמו גם מתוך ההכרה הברורה בתפקיד החיוני של העמותות בישראל, הכריזה הממשלה על תגובה רחבת היקף בכדי לסייע לעמותות לצלוח את אתגרי העת הזו.

לאחר שמשרד האוצר סקר את כלל הנתונים הידועים הרלוונטיים למבנה ההכנסה, גודלו ופעילותם של הארגונים החברתיים, וכן בעזרת השיחה הבין-מגזרית הפתוחה ולאור הערכת הצרכים - בנתה הממשלה את התוכנית התלת-שכבתית (פירוט בהמשך), והתוותה מענים שונים שנועדו להקל על התמודדות העמותות עם השפעת המשבר.

כיום, תחילת חודש מאי 2020, מוצעות לעמותות ולארגונים החברתיים בישראל, מספר דרכי סיוע הניתנות מתוקף החלטות ממשלה וכן מתוקף שיתוף פעולה של פילנתרופיה-ממשלה.

התכנית התלת-שכבתית – מובנה ע"י פיצול מקורות תמיכה שונים

* לאור הערכה שמהלכים אלו יכסו את מרבית צרכיה של החברה האזרחית

1. מענקי סיוע לעסקים קטנים ולמלכ"רים

גודל הקרן: 5.2 מיליארד שקל.

זכאות: עסקים קטנים ועמותות (עם תקציבים של עד 20 מיליון שקל) אשר הכנסותיהם ממכירת שירותים (בין אם לממשלה ובין אם לגורמים אחרים) גבוהות מ-33% ממחזור ההכנסות שלהם. גודל המענק: עד 400,000 ש"ח (מענק חד פעמי). דרישות סף להגשת בקשה: ארגונים שהכנסותיהם ממכירת שירותים גבוהה משליש ממחזור ההכנסות ונפגעו מבחינת ההכנסות, הפעילות או היקף העבודה עקב משבר ה-Covid19. * יש קושי לצפות מה גובה הסכום אשר יוקצה לכל מגזר. הערכת הג'וינט הנה שהחברה האזרחית תקבל כ-10% מהכספים (500 מיליון שקל).

2. מקדמות ממשלה מאושרות

כדי לסייע בתמיכה בעמותות לאורך תקופה זו, התאימה הממשלה את הקריטריונים לקבלת תמיכות מהמדינה, כך שניתן להקצות מענקים גם לפעילויות המתבצעות באמצעים דיגיטליים ואמצעים יוצאי דופן אחרים. בנוסף, משרד האוצר אישר מקדמות על חשבון מענקי התמיכה לשנת 2020. גודל: על פי תקציב 2020 והסכמים קיימים. זכאות: ארגונים שזכאים לתמיכות ממשלתיות בשנת 2020. ממשלת ישראל תבצע תשלומים מוקדמים לפי מבנה ההסכם הקיים בכדי לאפשר תזרים מזומנים יעיל יותר עבור העמותות. (במצבי שגרה רגילים הממשלה משלמת רק באופן רטרואקטיבי). דרישות סף להגשת בקשה: זכאות קיימת לתמיכה מהממשלה – הממשלה פועלת ובוחנת את הקריטריונים ע"מ להחליט על גובה התמיכה בסוגים השונים של הארגונים (למשל אמנות ותרבות, או ארגוני ספורט וכו').

3. קרן סיוע לעמותות בתקופת משבר הקורונה – ממשלה פילנתרופיה

מאחר והסיוע הממשלתי שפורט מעלה, מיועד לארגונים שעיקר הכנסתם הנה ממכירת שירותים, מתמיכות ממשלתיות ומהתקשרויות קיימות, ישנה הכרה כי מדרש פתרון אשר יינתן מענה גם לארגונים שאינם זכאים לסיוע זה. **לאור זאת, ובעקבות ההבנה כי גודל השעה מחייב הירתמות משמעותית ומשותפת של כלל הגורמים בשדה, הוסכם על יצירת מהלך משולב ייחודי מסוגו של ממשלת ישראל ביחד עם פילנתרופיה, להקמת קרן סיוע לארגוני חברה אזרחית.** באמצעות הקרן יחולקו מענקי חירום מהירים לארגוני חברה אזרחית שנפגעו ממשבר הקורונה המבוססים על כספי תרומות ו/או אינם מקבלים פיצוי משמעותי אחר מהמדינה, במטרה לסייע להם לשמור על רצף פעילות, ולשמר את התשתית הארגונית הנדרשת לשם החזרת הפעילות לסדרה בעתיד. הקרן תוכננה כך שתוכל להקצות כספים במהירות וביעילות ולספק גמישות לארגונים החברתיים. כלל הכסף מיועד לארגונים לא ממשלתיים והארגונים אשר יקבלו את מענקי הקרן יקבלו הכוונה וחיבור למגוון שירותים משלימים לטובת בניית חוסן ארגוני.

עיקרי המהלך

- ממשלת ישראל התחייבה להקמת קרן מענקים בשיתוף הפילנתרופיה ביחס של 75% מימון ממשלתי – 25% מימון פילנתרופי.
 - הממשלה הקצתה 30 מיליון ₪ ובהתאם לכך, יעד המימון הפילנתרופי עומד על 10 מיליון ₪.
 - הכסף יופנה לארגונים בשדה החברתי אשר אינם מקבלים מענה מקרן הסיוע הממשלתית.
 - פעולת הקרן תלווה על ידי ועדה מקצועית בה יהיו 4 נציגים ממשלתיים ממשרדי הרווחה והשירותים החברתיים, האוצר, וראש הממשלה; 4 נציגי הקרנות שתרמו את התרומות הכי משמעותית לקרן והיא תנוהל ע"י ג'וינט-אלכא. בוועדה ייקחו חלק כמשקיפים נציגים ממשרדי הבריאות, החינוך, והקליטה ומארגון "מנהיגות אזרחית".
- JFN תתכלל את הקשר בין הקרן לבין התורמים שתרמו מענקים קטנים, בכדי לעדכן אותם בכל המתרחש ולהביא את קולם אל מול הגורמים המנהלים את הקרן.

מבנה הקרן וזכאות הארגונים לקבלת תמיכה:

- הקרן תפעל בהלימה וכמהלך משלים לסל המענים הממשלתי, ותתמקד בארגונים אשר סל זה אינו נותן מענה מלא עבורם. בהתאם, עמותות זכאיות יהיו עמותות שההכנסות ממכירת שירותיהן נמוכה משליש ממחזור ההכנסות הכללי שלהן וכאלו שאינן נתמכות מהממשלה.
- המענקים יינתנו לעמותות, חל"צ ומוסדות ציבוריים, הפועלים בשנתיים האחרונות בתחומי הרווחה, חינוך, הבריאות או הקליטה, לאוכלוסיות מוחלשות ו/או אוכלוסיות במצוקה.
- המענקים יינתנו לארגונים אשר הפסיקו או צמצמו את עבודתם באופן משמעותי בשל התקנות לשעת חירום שנקבעו ע"י הממשלה במטרה להתמודד עם התפשטות נגיף הקורונה, באופן שמסכן את המשך פעילותם.
- סיוע יינתן רק לעמותות העומדות בהגדרת הממשלה לעמותות הזכאיות לקבלת תמיכה, מלכ"רים עם תקציב של עד 20 מיליון ש"ח ותעודת אישור ניהול תקין בתוקף (Nihul Takin-Proper Management)
- גודל המענק המוצע: עד 400,000 ש"ח (זהה לתכנית הפיצויים הממשלתית).
- קריטריונים מדויקים, גובה מענק מקסימלי, ופרטי הזכאות המלאים לצורך קבלת סיוע, ייקבעו על ידי וועדת ההיגוי המשותפת בישיבתה הראשונה.

ע"פ הקריטריונים הנוכחיים ישנה הערכה כי כ-1400 ארגונים שאינם זכאים לתכנית הפיצויים, יהיו כשירים להגשת מועמדות לקבלת מענק מקרן זו.

* מוסדות חינוך, בתי חולים, קופות חולים, מוסדות דת לא יהיו זכאים לתמיכה במסגרת קרן זו.

הטבות נוספות הניתנות לעמותות וארגונים חברתיים מצד הממשלה

בכדי להקל על הליכים בירוקרטיים בימים של פעילות חירום ומצבי קצה של העמותות נוכח משבר הקורונה, נעשים מאמצים מצד הממשלה במטרה להקל על הפרוצדורות הנדרשות בעתות שגרה.

הטבות בנושא תשלומי ארנונה, חשמל ומים

כלל ההקלות שניתנו למגזר העסקי בכל הקשור לתשלומי ארנונה, מים וחשמל יחולו גם על ארגוני המגזר השלישי והחברה האזרחית. ביום 21 באפריל 2020 פורסמו תקנות הסדרים במשק המדינה במסגרתם נקבעה זכאות למתן הנחה בארנונה בסכום השווה לשלושה חודשי תשלום (מיום 1 במרץ 2020 ועד ליום 31 במאי 2020). ההנחה תינתן בהתאם לסיווג הארנונה של הנכס.

הקפאת ביקורות ממשלתיות

מערך הביקורת המרכזי על מוסדות ציבור באגף החשב הכללי שבמשרד האוצר הורה על הקפאת הביקורות הנערכות במוסדות ציבור הנתמכים מתקציב המדינה במטרה להקל על העומס המוטל עליהם בזמנים אלו. ניתנה הארכה למועדים להמצאת והשלמת מסמכים, הופסקו הביקורות במשרדי מוסדות הציבור ונקבע כי בשלב זה לא יפתחו הליכי ביקורת חדשים.

התאמות רגולציה

אגף החשב הכללי במשרד האוצר עושה מאמצים להתאים את הרגולציה למציאות הנוכחית בקרב מוסדות ציבור. כך שתתאים לאופן פעילות מוסדות הציבור הנתמכים כיום ותאפשר את המשך התמיכה בהם. נבחנות גם התאמות בנושאים כמו שיעור המימון העצמי הנדרש מהארגון, שיעור הוצאות ההנהלה, שיעור הגירעון המרבי, הקלות בהליכים בירוקרטיים ועוד. התיקון לנוהל הקיים יפורסם בימים הקרובים ע"י משרד האוצר.

מסלולי הלוואות לארגוני החברה האזרחית

קרן הלוואות בשיתוף ותמיכת קרנות פילנתרופיות - הלוואות "עוגן"

"עוגן" מציעה קרן הלוואות חירום לעמותות ולארגוני החברה האזרחית בשיתוף הסוכנות היהודית לארץ ישראל ובסיוע תורמים ובכללם משפחת גוטסמן, הקהילות והפדרציות היהודיות בצפון אמריקה, JFNA, תורמים פרטיים מיישראל ומחו"ל וחברת "מגדל". במסגרת זו הועמדו מספר אפשרויות להלוואות בתנאים מיטיבים וללא ערבויות אישיות.

קרן הלוואות ייעודית לארגונים חברתיים בערבות מדינה בהיקף של 8 מיליארד ₪

* הלוואות מבנקים מסחריים.

על מנת לסייע באופן מידי להתמודד עם קשיי תזרים המזומנים של העסקים הקטנים והבינוניים במשק הוקמה קרן סיוע ייעודית להלוואות בערבות מדינה בהיקף של 8 מיליארד ₪. הקרן מופעלת על ידי אגף החשב הכללי, ומאפשרת לבנקים להציע אשראי מגובה בערבות מדינה בתנאים מיטיבים לעסקים ולמלכ"רים.

במסגרת הקרן הייעודית להתמודדות עם נגיף הקורונה, יוכלו עמותות קטנות לקבל הלוואות בערבות מדינה בסכום של עד 16% מהמחזור והעמותות הבינוניות יוכלו לקבל הלוואה ב סכום של עד 8% מהמחזור ובכל מקרה לא יותר מ-20 מיליון ₪. עמותות חברתיות בעלות מחזור של עד 4 מיליון ₪ לא ידרשו להעמיד ערבות אישית כלל. ההלוואות יועמדו על ידי כל הבנקים שהצטרפו למנגנון, לפי בחירת העמותה הלווה. תהליך הגשת הבקשה לקבלת הלוואה שופר במטרה לאפשר הגשה ישירה לבנק, ללא גוף מתאם מטעם המדינה, כך שזמן הטיפול מיום הגשת הבקשה על ידי הארגון הלווה יקוצרו. תהליך העמדת הלוואה יהיה כמקובל במערכת הבנקאית. [פרטים אודות תנאי המסלול והסבר על אופן הגשת בקשה ניתן למצוא באתר האינטרנט של הקרן להלוואות בערבות מדינה.](#)

פעולות מול הממשלה לטובת עידוד פילנתרופיה בזמן משבר הקורונה

JFN ופורום הקרנות בישראל, בתמיכת משרד ראש הממשלה, פנו במכתב לרשות המיסים, במשרד האוצר במטרה לאפשר הקלות, להסיר חסמים ולאפשר המשך פעילות ככל הניתן תחת מגבלות התקופה. כעת המהלך נמצא כבר בתהליך חקיקה.

נשלחה בקשה לרשות המיסים לאפשר התאמות לזמן מוגבל של הוראות סעיף 46 לפקודת מס הכנסה. המטרה הינה לעודד את הפילנתרופיה להגדיל את היקף התרומות דווקא בעת הנוכחית באמצעות מהתיקונים הבאים:

1. הגדלה משמעותית של התקרות הקבועות בפקודת מס הכנסה להכרה בתרומות לצרכי מס.
2. קביעת הליך מקוצר ומהיר למתן אישור זמני על - פי סעיף 46 לתקופה של חצי שנה לקרנות ולארגונים שכבר הגישו בקשה אך טרם אושרו.
3. זירוז משמעותי של הטיפול בחידוש ו/או הארכה של אישורים שתוקפם פג, על מנת לספק פתרון בטוח הזמן המידי.